

**Harbin Millî siyaset aleti olarak kullanılmaması hakkında
Moskovada imza edilmiş olan protokolün tasdikına dair ¹/₄₁₉
numaralı kanun layihası ve Hariciye encümeni mazbatası**

T.C.

Başvakâlet

Muamelat müdürlüğü

Şube 1

Sayı ⁶/₁₂₇₂

25/3/1929

B.M.M. Yüksek Reisliğine

Harbin Millî siyaset aleti olarak kullanılmaması hakkında Moskova'da imza edilmiş olan protokolün tasdiki hakkında Hariciye Vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 21/2/929 tarihli içtîmarında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibe mazbatasıyla birlikte takdim olunmuştur.

Muktezasının ifa ve neticesinin iş'arına müsaade buyrulmasını rica ederim efendim.

Baş V.
İsmet

Esbabı mucibe

Harbin Millî siyaset aleti olarak kullanılmasından ferağati mutazammın olarak Büyük Meclis tarafından 19/1/1929 tarihinde tasdik edilmiş olan Paris muahedenamesinin üçüncü madde - sindeki şartlar mucibince meriyet kesbetmesine intizar eylemeden âkitler arasında şimdiden muteber olması hakkında Estonya, Letonya, Polonya Cümhuriyetleri, Romanya Krallığı ve Sosyalist Sovyet Cümhuriyetleri hükûmeti arasında Moskovada imza edilmiş olan ve 4 mart 1929 tarihinde Hükûmtimiz tarafından da iltihak edilmiş olan protokol Büyük Meclisin tasvip nazarlarına arz edildi .

Şarkın en mühim ve sulhperver bir hükûmeti bulunan Türkiye Cümhuriyetinin işbu protokolün beşinci maddesi mucibince mezkûr protokola iltihakı dost Sosyalist Sovyet Cümhuriyetleri ittihadı tarafından çok har ve samimî bir lisan ile iltimas edilmesi üzerine şimdiye kadar tutmuş olduğumuz sulh ve müsâlemet yolunda yeni bir adım teşkil eden bu protokola iltihak teklifini Hükûmetimiz kemali memnuniyetle kabul eylemiştir.

Protokolün Pariste imza edilmiş olan muahede ahkâmının bir an evel tatbiki gibi sırf müsâlematkâr bir gayeden başka bir hedefi yoktur.

Hükûmetimiz milletler arasında sulh fikrinin yerleşmesine yardım edecek olan bu yeni müsâlemet vesikasını Büyük Meclisin Yüksek tasvibine arzeder .

T. B. M. M.

Hariciye Encümeni

Karar № 7

Esas № 419

31-3-1929

Hariciye Encümeni mazbatası

YÜKSEK REİSLİĞE

Harbin Millî siyaset aleti olarak kullanılmaması zımında Sosyalist Sovyet Cümhuriyetleri ittihadile Estonya, Letonya, Polonya Cümhuriyetleri ve Romanya Krallığı arasında 9 şubat 1929 tarihinde Moskovada imza edilmiş olan Protokola Türkiye Cümhuriyetinin de iltihakı hakkında ki kanun lâiyhası ve esbabı mucibesi Encümenimizce mutalâa ve tetkik olundu.

İşbu Protokolun Pariste aktetmiş olduğumuz muahede ahkâmının bir an evvel tatbikini istihdaf etmesi itibarile Yüksek Meclisin arzu ve takip buyurduğu sulh ve müsâlemet poletikasını teyit eyleyen bir vesika mahiyetinde olduğu görülmüş ve tasviben heyeti celilenin tasdikına arz olunmuştur.

Azâ	Azâ	Azâ	Azâ	Kâ.	M. M.	Hariciye E. Reisi
Antalya		Mardin	Kocaeli	Edirne	Siirt	Erzincan
<i>Süleyman Şevket</i>		<i>Yakup Kadri</i>	<i>İ. Süreyya</i>	<i>Mezundur</i>	<i>Mahmut</i>	<i>Saffet Ziya</i>
	Âza		Âza	Âza		Âza
		Samsun			Sivas	
		<i>Nusret Sadullah</i>			<i>Necmeddin</i>	

Beyanname

Harbin millî siyaset aleti olarak kullanılmasından ferağatı mütezammın 27 ağustos 1928 tarihli Paris muahedesinin meriyete konulmasına müteallik 9 şubat 1929 da imza edilen ve atideki şekilde muharrer bulunan Moskova protokoluna Türkiye Cümhuriyetinin iştirak eylediğini zirde imzası mevcut Türkiye Hariciye Vekili beyan eder.

Protokol

Estonya Cümhuriyeti Hükûmeti, Letonya Cümhuriyeti Reisi, Polonya Cümhuriyeti Reisi, Haşmetli Romanya Kırâlı ve Sosyalist Sovyet Cümhuriyetleri ittihadının merkezî icra komitası, memleketleri arasında mevcut sulhun idamesine hizmet etmek ve bu maksatla da, Pariste 27 ağustos 1928 tarihinde imza edilen ve harbin millî siyaset aleti olarak kullanılmasından ferağatı mütezammın olan muahedeyi, mezkûr memleketler milletleri arasında bilâ tehir meriyete koymak arzusile mütehassis olarak, Estonya Cümhuriyeti Hükûmeti, Estonyanın Moskova Fevkalâde Murahhas ve orta elçisi M. Julius Sel Jamaa Ji, Letonya Cümhuriyeti Reisi, Letonyanın Moskova fevkalâde Murahhas ve orta elçisi M. Charles Ozols ı, Lehistan Cümhuriyeti Reisi, Lehistanın Moskova fevkalade Mürâhhas ve orta elçisi M. Stanislas Patek i, Haşmetli Romanya Kırâlı, Varşova fevkalade Mürâhhas ve orta elçisi M. Charles Davillayı ve Sosyalist Sovyet Cümhuriyetleri İttihadı merkezî icra komitası, merkezî icra komitası âzasından, Hariciye Halk Komiseri Vekili M. MaXime Litvinoffu, tayin eylemişlerdir . Bu Mürâhhaslar yolunda olduğu anlaşılın salâhiyetnamelerini taati ettikten sonra atideki hususlarda müttefik kalmışlardır.

MADDE I — Pariste 27 ağustos 1928 de tanzim edilen ve bir nushası işbu protokola mütemmim cüz olarak raptedilmiş olan harbin millî siyaset aleti olarak kullanılmasından

ferâğati mütezammın muahede, işbu 1928 paris muahedesinin , âkit devletlerin her birinin teşri heyetleri tarafından tasdikını müteakip meriyete girecektir.

MADDE II — 1928 paris muahedesinin, işbu protokol hükmile mezkûr protokol âkitle rinin karşılıklı münasebetlerinde meriyete konulması keyfiysti, 1928 paris muahedesinin 3üncü maddesinde zikredildiği şekilde meriyete girmesine vabeste olmaları mutabek olacaktır.

MADDE III — 1) İşbu Protokol , âkitlerin selahiyettar teşri heyetleri tarafından, her birinin kanunu esasileri dairesinde olarak tasdik edilecektir.

2) Tasdiknameler, her biri âkit tarafından işbu protokolün kendilerine tasdiki tarihinden itibaren bir hafta zarfında Sosyalist Soviyet Cümhuriyetleri İttihadi Hükûmetine tevdi edilecektir.

3) Akitlerden ikisi tarafından tasdiknamenin tevdi gününden itibaren işbu protokol mezkûr iki taraf arasında meriyete girecektir.

Diğer âkittlere protokolün aralarında meriyete girmiş olduğu devletler münasebatında işbu paotokol, tasdiknameleri mezkûr devletler tarafından tevdi edildikçe sırasile meriyete girecektir

4) Sosyalist Soviyet Cümhuriyetleri ittihadı Hühûmeti her tasdikname tevdiini işbu protokolu imza edenlerin cümlesine derhal tefhim edecektir.

MADDE IV— İşbu protokolün birinci maddesine meriyet kesbettirmek üzere her âkit kendi teşri heyeti tarafından 1928 Paris muahedenamesi tasdik edildikten sonra bunun diplomasi tarikile Sosyalist Sovyet Cümhuriyetleri ittihadı Hükûmetine ve işbu protokolün sair bütün akitlerine tefhim edecektir.

MADDE V — İşbu protokol bütün memleketler hükûmetlerinin iltihakına açıktır. Kat'i iltihak tebliği Sosyalist Soviyet Cümhuriyetleri ittihadı Hükûmetince icra edilecek ve bu Hükûmet keyfiyeti işbu protokolün sair bütün âkitlerine bildirecektir.

Mevzuubahs tebliğin vürudu akabinde işbu protokol, iltihak eden devletle protokolün sair bütün âkitleri arasındaki karşılıklı münasebetlerde meriyete konulacaktır.

MADDE VI — 1928 Paris muahedenamesinin, işbu protokol hükmile, iltihak eden Devlet ile işbu protokolün sair bütün âkitleri arasındaki karşılıklı munasebetlerde meriyete girmesi protokolün 4 üncü maddesinde münderiç şekil dairesinde vuku bulaçaktır.

MADDE VII — İşbu protokol bir nüsha olarak tanzim edilmiş olup müsaddak sureti Soviyet Sosyalist Cümhuriyetleri ittihadı Hükûmeti tarafından protokolü imza eden ve ya buna iltihak eden devletlerin her birine tevdi kılınacaktır.

Muhteviyatını tasdik etmek üzere zikredilen mürahhaslar işbu protokolü imza etmiş ve mühürlemişlerdir.

Jul. Sel Jamaa

K. Ozols

ST. pateck

Davilla

MaXime Litvinoff

Baladaki ahkâmı tasdikân Türkiye Cümhuriyeti Hariciye Vekili selâhiyeti haiz olarak işbu iltihak vesikasını imza etmiştir.

Ankara 4 mart 1929

Kanun lâiyhası

MADDE 1 — Harbin millî siyaset âleti olarak kullanılmasından ferağat mütezamım olup 19-1-929 tarihinde tasdik edilmiş olan Paris muahedenamesinin şimdiden meriyete konulması hakkın 'a Estonya, Letonya, Polonya Cümhuriyetleri, Romanya Kırallığı ve Sosyalist Sovyet Cümhuriyetleri İttihadı arasında 9 şubat 1929 tarihinde Moskovada imza edilmiş olan Protokola Türkiye Cümhuriyetinin iltihakı tesdik edilmiştir.

MADDE 2 — İşbu kanun neşri tarihinden muteberdir .

MADDE 3 — İşbu kanunun icrasına Hariciye Vekili memurdur .

12 / 3 / 1929

Na. V.	Mf. V.	Ma. V.	Ha. V.	Da. V.	M. M. V.	Ad. V.	Bş.V.
<i>Recep</i>	<i>H. Vasıf</i>	<i>Ş. Sarcoğlu</i>	<i>D. T. Rüştü</i>	<i>Ş. Kaya</i>	<i>M. Abdülhalik</i>	<i>M. Esat</i>	<i>İsmet</i>
						S. İ. M. V.	İk. V.
						<i>D. Refik</i>	<i>M. Rahmi</i>

